

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 ոգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգացիներն է 20 ֆրանց, Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանց, ԿԱՆԻՍԻՒՆ՝ Ամսական բաժնորգացիներն է 2 ֆրանց, Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանց, Կամակ կամ գրամ զրկելու այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du Journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼՍ. ՏԱՐԻ

Թիւր-18

1915 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24 ԴՆ.

(2.8. 1915 Նոյեմբեր 18)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միլիակ զիրը 1 ամիսով կարժէ. 1 զիսագիրը 2 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԲԱՑՈՒԱԾ Ե
ԲԱԺՆԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

"ԱՐՄԵՆԻԱ" Ի

ԼՍ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1915 ՕԿՏՈՒԲՐՈՍ — 1916 ԱՊՐԷԼԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 ոգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգացիներն է 20 ֆրանց (4 տոլար ամերիկեան կամ 7 ռուբլ և 50 կոպե. ուսուսական) ամէն տեղի համար, ի բաց աւելայ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, ուր կը զրկուի կէս բաժնորգացիով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանի համար 10 ֆրանց բաժնորգացիով: Կարելի է բաժնորգացիութիւնը նաեւ քանի՜ ամիս համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանց (40 սէնթ = 75 կոպե.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանց Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ Եւրոպայի Ոստանգահայ արձանագրութեամբ են մեր հրատարակած Օստանգահայի համեմատ, ի բաւումը կը նսեման Սրմանիս ստանալու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգացիով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանցով կամ ամսական 1 ֆրանցով կարելի է նաեւ Օստանգահայի նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի զրկել: Թերթը, 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժնորգացիով:

Ծ. ՓԱՐՏԱՐԻՆԻՍԻՆ ԶՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Փր. անգլ.
Ա. Հայ զինգալմունի մը	
Բ. — Ե. (Սպասած)	40
Ը. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց զրադիներ (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. Եւրոպայի լրագրար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրկ	20
ԺԱ. Թամաս Քաղաքիս	20
ԺԲ. Նոյններ Մ. Գորբուգալիսի գրամ ուսանաւորներն	15
ԺԳ. Մի պուկար հայրենասիր (Պաշկարիսի Յեղափոխութեան ժազմանպատ. մարտի)	1,40
ԺԴ. Մի գաղտնի	20
Մարտիէն գոարս զրկուել փոստի ծախսը զհարսի հրատարակողէն:	

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայաստան եւ Հայերը. — Տ. Կասրճու Վալանի նամակը Տ. Մ. Կիւմշեանի ուղղուած. — Նամակ Ռուսիայէն (Երեւան). — Նամակ Անգլիայէն (Լոնտոն). — Նամակ Կիպրոսէն (Նիկոսիա). — Ռուսները պատերազմը եւ Հայերը. — Ռուս զօրքանակը Թիւրքիայի հայաստանի մէջ. — Թիւրքական լուրեր. — Դաշնակիցների պատերազմական յանձնարարները. — Ընդհովանցներ Միջերկրականի մէջ. — Տ. Տրիփ Գօշէն Յունաստանի մէջ. — Պատերազմական լուրեր. — Պարսկաստան. — Նամակաւորութիւն. — Ծանուցումներ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Le Sémaphore de Marseille օրաթերթի նոյ. 22ի Թուլին մէջ այն վերնագրի տակ կը տեսնենք հետեւեալ յօդուածը, ստորագրուած իր աշխատակից Տ. Կասրճու Վալանի, գրադիտութեան տոգրէօրթ (docteur ès-lettres, որ միանգամայն էլքսի Լիւտի համարածանօթ բրօքէտօրներէ մին է):

Հայաստանը պիտի վերակազմուի՝ և Հայերը պիտի կրնան վերադառնալ իրենց վերադառնալու հայրենիքը: Այսօր այս երկիրը գերմանական զանգուշութիւններէ առարկան է և իւր ժողովուրդը կը հայտնուի բնաջնջման կատաղութեամբ մը: Այն երկրի բազմը որ նախնական մարդկութեան երեւակայութեանը մէջ Երեւանայի ճանչցուած էր, այն երկրի կացութիւնը որի նախկին թագաւորութիւնը կիշխէր կասպից ծովէն մինչեւ հին Երօքիմեան Պոնտոսը, կախում ունի այժմ ճակատաւարներէ վճռել և զիսանալէաների ապագայ կարգողութիւններէն:

Ինչ պատճառներ կան բացատրելու համար գիշարից կայրութիւններ կատաղութիւնը և իրենց մեղադրութիւնը Օստանգահայ հայաւոյ կայրութեան որ Աւետիգերմաններին հետ միացած է այս բանի մէջ: Միւսիւրման թիւրքիին համար Հայք քրիստոնէայ չունենէ, և կրօնի պատրուակին տակ՝ իրմէ աւելի ճարպիկ ցեղի մը կը պատկանի: Կը վախնան անկէ, կը նախանձին, կը խռնարհանան, կը շահագործեն ոչնչացնելու համար զինք: Արդհետեւ

Հայը իր սուր խելքով, իր անասան կամքով, իր անխոնջ գործունէութեամբ, իր կատարած ծառայութիւններէ կարեւորութեամբ, այս խայտառղէտ և խախուտ պետութեան մէջ կը ներկայացնէ աղքատ թիւն մը որ օժտուած է ուժեղ ինքնուրոյնութեամբ մը և կարող է հաստատել հզօր անհատականութիւն մը: Ան զիրք գրաւած է վաճառականութեան մէջ, դրամական գործերի մէջ, ազատ արտադրանքի մէջ և կը յառաջանայ դէպի կարողութիւն: Այս մրցումէն է որ կը վախնայ Օստանցին բազմաթիւ տարիներէ ի վեր, Հայկական վաճառքը անտարաժան իրեն աւելի ծանր երեցած է այն օրէն ի վեր՝ երբ պաշտանեան վտանգի սպառնալիքին տակ զգացած է ինքզինքը:

Իր բռնաւոր տիրապետութեան երկու հակառակորդներին մէջտեղը բռնուած, մէկը Արեւելքի և միւսը Արեւմուտքի կողմը, դարձած ինկած է ամենէն տկարին և ամենէն տանջի առանձին մնացածին վրայ: Հային դէմ շղթայադրած է Թիւրքը իր մոլեգին կատաղութիւնը: Եւրոպայի փողոցներէ մին կը յաւերժացնէ Տեւոննների արժանի բարեկամ այս բարբարոսների խժոժութեան մէկ յիշատակը, ան կը կոչուի Կիտիլը պողոտա (Ահաւատները խեղճող) փողոց: Հայաստանը, Սեպիկան, Պէշիկը, իրար հետ աղակցելու արժանաւոր մարդազազաններէ ստանալիս եղած, մարտիրոսներն են այն հաւատքին որ կը մեռցնէ Դաշնակիցները սեղմ եղբայրութեան մը մէջ, որ ժողովուրդների ազատութեան հաւատքն է: Այն դաշտերը ուր անոնց զինգաղները կիշխան, վրէժի և հատուցման ազադակ մը կը բարձրացնեն:

Ներքին խռովութիւններ խաղաղեցնելու մասհադութեամբ չէ, դաւադան դատաւների տեսչանքներէն անհանգիստ եղող Երիտասարդ Թիւրքիայի մը կազմակերպութեան գործին աշխատակցելու համար չէ երբեք, որ Աւստրիացիներն են, կամ աւելի ճիշդն ըսելու համար, Գերմանները կը միջամտեն այս հայկա-

կան ճգնաժամին: Գերմանը իր շահը միայն կը փնտռէ: Ինչ է իր շահը այս պարագային մէջ, Հայաստանը երկրապարծական և հանքային երկիր մ'է, իր հովիտները բարեբեր են: Իր խորքին մէջ անբարեխառնութիւնների դէմ լեռներով պաշտպանուած լինելով, կարողութեւն հացաբոյսեր, երկիրը յարմար է թիւնի և բամպակի մշակութեան, Ներքին, հողը կը պարունակէ երկաթի, պղնձի, կապարի կարեւոր հանքեր, մարմարի մի քանի հատքեր, գոտիկի միջերանցներ, ապուհակի խաւեր, Ռուրը այդ հարուստութիւններ կը մնան անշահագործուած: Յունքանքը տեղացիին չէ, Հայը տախտակէր է, կը սիրէ մանաւանդ գաշտային աշխատանքները, բայց անգիտութեան մէջ թողուած է, հարստահարուած է կոռուպտութեան կողմէ խիստ հետազոտութիւններով և զրաւումներով: Վհատած է և միայն իր ստիպողական պէտքին չափ կը մշակէ, կապարի իր դաշտերի և իր հողերի արդիւնքով միայն, կերթայ քանի մը ամիս մոտակայ քաղաքներ թիւ մը դրամ հաւաքելու համար, յետոյ կը վերադառնայ Հայրենի օճախը իրեն համար անհրաժեշտ պիտոյքներով որոնք հայթայթած կը լինի շուկաներէն և չկրնար իր տան մէջ շինել տալ: Ապա թէ ոչ, կը գաղթէ: Այս երկրի մէջ, որ անցեալ դարի սկիզբը 5 միլիոն բնակիչ ունէր մինչ այժմ երկու միլիոն միայն, Գերմանները կը տեսնեն իրենց համար բազմամարդ գարննային յարմար գաղթական մը իրեն Արիւսգետի երկարած գոտի:

Միայն պետական կալուածների շահագործումներին վրայ կը գնեն իրենց յոյսը, Շատ սահմանափակ շահ մը պիտի լինէր այդ, անոնք աւելի ընդարձակ տեսութիւններ ունեն: Աղագային մէջ, բազմաժին Ալմա, նացիներով գերմանացած Հայաստանը պիտի լինի սպառնալի չուկայ մը, իրենց ձեռք անցած և իրենց յաւրած յաճախող մը երկուր տարիներ համար, որքան որ տեւ հողագործական երկիր մը լինելու մասնաւորապէս: Այդ պիտի լինի թիւրք հրապարակի ընդարձակումը ուր ի-

բնն պիտի վերապահուի վաճառա-
կանական գերակշռութիւնը:

Արտագրութեան և սպասումի
կեցրոն Հայաստանը՝ գերմանական
տեսակետով, ուրիշ պաշտօն մ'ալ
ունի որ միանգամայն անտեսական է
և զինուորական, ռազմական կողմա-
սի և պարտական իրանի միջև, այն
երկաթուղիին մօտ որ թիֆլիսով
Պազուն և փոթին իրար հետ կը
կապէ և Զուգարի ճանապարհով այ
Գալիքի մը, Թէհէրանը և Մերվը
կամ Գապուլը և փէշապէրը, հայ-
կական տարահարթը կը հրամայէ
զէպի բրիտանական Հնգկատան
տանող ճանապարհին որին զինք կը
մօտեցնեն թէ՛ կարուստները և թէ՛
առևտրականները: Աղկէ դատ, այս
այն մարտնչն է որ կը ցցուի օս-
մանան կայսրութեան սահմանա-
դիւին վրայ ուս կայսրութեան դէմ,
այս այն Տիտոսեան զինուորական գը-
նացքն է որ պահանջութիւն կընէ
Գերմանիայի կայսրին հպատակ սուլ-
դան խալիֆին:

Մէկ կողմէ միւս կողմանական մո-
լեռանգութիւնը և մեծ-թիւ բրի-
տանականութիւնը, միւս կողմէ
գերմանական ծառայման քաղաքա-
կանութիւնը և Ռուսիայի դէմ թշնա-
մութիւնը համաձայնեցուցած են
կոպուսի, Էրլինի և Վիլհելմի բռն-
նաւորները ընդդէմ հաւանած Հա-
յաստանին և իր սարկութեան դէմ
բողոքող Հային:

Իրենն պէտք չէ զարմանալ որ
Գերմանները կը թողնուին, գուցէ
կը հալածուորեն թիւրքերը որոնք
ջարդարալններն եղան Էրզրումի և
ասիական ուրիշ քաղաքների որոնք
իրենց գլխավորութեան թողուած են:

Ե՛րբ պիտի հնչէ ազատագրու-
թեան ժամը: Այն ատեն՝ երբ գաշ-
նակիչների թնդանովը որոտայ
վասիւրի ավերին վրայ: Հայերը կը
յուսան իրենց ազատութիւնը, իրենց
հայեացքները կը դառնան գէպի
դաշնակիցները և իրենց բազմակե-
րը կը նուիրուին անոնց գործակ-
ցութեան: արդարութեան դատին
վրայ վստահութիւն ունին անձնուի-
րարար: անոնք ատոր ապացոյցը
տեսած են և այսօր տակաւին կը
ճանչան զայն: Պատերազմէն առաջ
երբ թիւրքիան բարենորոգումներ
կը խոստանար, տեսան որ եւրոպա-
կան պետութիւնների մէջ իրենց շա-
հերին ամենէն աւելի փայլեալագ-
եղանքն են Զրառնան, Ռուսիան և
Մեծն, Բրիտանիան, անոնց գրգու-
մով երկու վերահսկիչներ նշանակ-
ւեցան, մին Պէլժ, միւսը Հորանտա-
ցի:

Պատերազմի սկզբնաւորութիւնը
կախակայած կամ ոչնչացուցած է
համաձայնութիւնների այդ արգիւն-
քը: Բայց իրենց խօսքին հաստա-
րիմ տէրութիւնները իրենց յանձ-
նառութիւնը կատարելու իրաւունքն
ունին: Այսօր հայերը պաշտօնապէս
դաշնակիցների պաշտպանութեան
ներքին են որոնք իրենց կը պատը-
պարեն և ապաստան կուտան անոնց:

Հայերն ալ երախտագրութեամբ
անոնց բանակների շարքերին մէջ
կը մտնեն. աւելի քան 2.000 Հայեր
կը կռուին Ֆրանսական բանակին
մէջ, 40.000էն աւելի ռուսականին
մէջ, վտանգին դէմ խիզախելով յաղ-
թանակին մասնակցելով պատուաւոր
վիճակ մը պիտի ունենան և որ մը
պիտի տեսնեն Հայաստանի խորհրդ-
դանշանական և պատմական մայրա-
քաղաքին վերականգնուիլը, կեանք
և ազատութիւն ստացած լինելով:

Առ այժմ, սպասելով ողջունել այդ-
յաղթապանք արշալոյսը, նշանակենք
որ Զրառնան մեր հողին վրայ: Միւս
սեյլ և փարիզ հայ գաղթականու-
թիւններ կը բնակին: Օսմանեան և
գերմանական բարբարոսութիւնն
ձեռնդ առած գաղթը աւելցուցած
է անոնց թիւը, իրենց բնտանիքնե-
րի հետ յարաբերութիւններէ կրտ-
րուած, իրենց կղզիացումի դժնդակ
անձկութեան հետ անոնք գտտա-
պարտուած են կրելու և թշուառու-
թեան խայթը: Մեր պաշտպանութիւնը
լինելէ աւելի մեր հիւրերն են ա-
նոնք: Եթէ կտն որ կը տառապին,
եթէ կան որոնց տառապանքը ան-
տեսուած է, լայնցնենք մեր մօր-
դատիրական շարժումը և ֆրանքս-
հայ յանձնախմբի մը կազմութեան
մէջ նկատի առնենք թէ ինչպէս կա-
րելի է վերստին տաքցնել զիրենք
որդեգրող օճախները որ առանց մեր
քիչ մը առատաձեռնութեան, մարելու
փառնդին պիտի ենթարկուին, բնա-
նիքի հօրը բացակայութեան ժա-
մանակ որ այնտեղ ռազմահրկատին
վրայ կը կռուի կամ բանտին մէջ
կը գտնուի միևնոյն գաղափարին հա-
մար ինչպէս մենք:

Կառգն ՎԱԼՐԱՆ

S. ԿԱՍԵՆԵ ԿԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԿ
S. Մ. ԿԻՐՈՍԵԱՆԻ ՈՒՂՂՈՒՄԸ

Տեղիս Հայ գաղութի անդամներէն Տ.
Մարտիրոս Կիւմշեան, որ իր ուսում առած
է Էքսի Սէնթի մէջ, նոյն Սէնթի քոլեճի օր-
նիւնքն քաղմանուտ և հայաւերժ Վալան
Վալանի (Gaston Valran) Sémaphore-ի
մէջ հրատարակած յօդուածին համար
որով Հայերին համոզելու իր ցեղմ համակ-
րութիւն յայտնած և աւազարկած է ա-
նոնց օգնելու համար ֆրանսոսական
յանձնախմբ մը կազմելու որի թարգ-
մանութիւնը դրած ենք այսօր Արմէնիայի
մէջ, շնորհակալութեան գիր մը գրկած
լինելով, ստացած է հետեւեալ քաղաք-
քիչ պատասխանը, որ Տ. Մ. Կիւմշեան
բարեհաճած լինելով հաղորդել մեզ, այն
ալ կը գնենք այսօր Արմէնիայի մէջ, իսկ
անոր հայերէն թարգմանութիւնը Արմէ-
նիայի յայտնու Թուլիս մէջ:

Aix-en-Provence, le 25 novembre 1915
Monsieur
Mardiros Gumbachian

Votre lettre est de celles qui recon-
fortent le publiciste dans l'accomplisse-
ment de son devoir. Merci, Monsieur,
je persévérerai; sous peu paraîtra un
article dans la presse parisienne et vo-
tre pensée m'inspirera. J'ai appris à ai-
mer l'Arménien en aimant mes élèves
originaires de votre pays et je me suis

toujours promis d'apporter à l'Arménie,
berceau d'une de nos civilisations supé-
rieures, la contribution reconnaissante
de ce qu'il pouvait résider en moi de
plus digne.

Pais-je terminer cette réponse par un
vœu, c'est que cette chronique signée
par un Français soit reproduite dans vos
feuilles arméniennes; il y en a une qui
porte cette rubrique, symbole de l'espé-
rance pour vous, l'Arménia, je n'en sais
pas l'adresse. Ce qui me paraît impor-
tant c'est que tous les Arméniens sen-
tent par des articles de cet esprit, si
ignorés que soient leurs auteurs, que
nous vibrons à l'unisson de leurs souf-
frances et de leurs espoirs.

Veillez agréer, Monsieur, avec mes
remerciements émus, l'assurance...

Gaston VALRAN

ՆԱՄՈՒԿ ՌՈՒՍԻԱԷՆ

Երևան, հոկտ. 29/11 նոյ. 1915

Երևանը, կարելի է ըսել, վաս-
պուրականի ու Արշակերտի փախը-
տականներու կեդրոնաւայրն է, ուր
մերկութիւնը, անթափութիւնը ու յա-
ճախ անտիրութիւնը փոքրցներու
սարսափանքներուն վրայ կը ցուցա-
դրին՝ վերաւորելով այն սրտերը ու
բոնք երկի, գեղեցիկ վասպուրակա-
նի փառքը կռեցին իրենց արիւ-
թիւնով ու իրենց խիզախութիւնով:
Եղած օգնութիւնը ոչ միայն խիստ
անբուական է գալութիւն ունեցող
մէրքերը բռնկելու, այլ, դժբաղդա-
րար, յաճախակի չահագործութիւն
ները, նոյն այդ մէրքերը կը խորա-
ցնեն, զայրոյթ պատճառելով զգա-
լուն սրտերուն:

Նպաստի գործը — Երևանի հա-
մար անձն գլուխ օրական 15 կպ.
— խիստ անցողացուցիչ է, ոչ միայն
սրովհետեւ ձեռնադրել կը զըտ-
նուինք այլ նաեւ անոր համար, որ
Երևանի կեանքը կրկնապատկի ա-
ւելի թանգ է, քան, օրինակի հա-
մար, Մարտիլի կամ Ռեզանտինի
կեանքը. և այս պարտանքներուն մէջ
ինքնին հասկնայի է փախստական-
ներու վիճակը, մանաւանդ որ 18-60
տարեկաններու նպաստը զաղբու-
ցաւ՝ աշխատիլ կրնալուն փա-
տարկութիւնով, թէն ոչ մէկ գործ
կամ աշխատութիւն գալութիւն ունի
Երևանի նման յետ ընկած վայրի
մը մէջ, եթէ երբէք աղգային աե-
սակէտով շատ յարմար չերեի նը-
պաստի գործը Ռուսական քաղաք-
ների Միութեան իրաւասութեան
անցնիլը, բայց կենթադրուի որ գէթ
տաով փախստականները պիտի կըր-
նան կուշտ հաց ուտել, քանի որ օ-
րական 25 կպ. պիտի վճարուին ձե-
ղուի և թէ, տարածւած լուրերուն
նայելով, վառելափայտ և անկողին-
ներ պիտի տան:

Ամենէն աւելի միթիւրականը
որբերու և զպրոցականներու հա-
մար թափած աշխատանքն է, Երե-

ւանի մէջ կան 4-5 որբանոցներ,
ուր կը խնամին ծնողազուրկ և ան-
մեղ 500 որբեր, որոնց արտասա-
լից երգերը լսած եմ յաճախ և ու-
րոնք սակայն իրենց տարիքի անմե-
ղութիւնը ունին՝ առանց վերահաս
ըլլալու իրենց վիճակին:

Այստեղ ունինք նոյնպէս մօտ 600
աշակերտներ, որոնք դպրոց կը յա-
ճախեն և կը դաստիարակին իրենց
նախկին ուսուցիչներու ձեռքով:
Ճիշդ է որ կան կարգ մը անյարմա-
րութիւններ մեր դպրոցներու հա-
մար, բայց ոչ ոք կը մտածէ աւելի
խստապահանջ լինել կողմուսի մեծա-
հողի զոհարերութիւններուն վերա-
բերմամբ:

Ա. Սաֆրաստեան Լոնտոնէն տեղա-
եկաւ և մեկնեց Էջմիածին իր մաս-
նաւոր գործերու համար. շատովւան
գնալու է:

ՆԱՄՈՒԿ ԱՆԳԼԻԱԷՆ

Լոնտոն, 17 նոյ. 1915

Ի նպաստ հայ ապաստանելոց. — Սուլ-
թանիսն ցնորքը. — Հայկական ինքիւր
Հասարակաց Խորհրդարանին մէջ:

Ի նպաստ Հայ ապաստանելոց Լոն-
տոնի Վաղարշապետական պալատին
մէջ հոկտ. 15ին գումարուած հանրային
ժողովէն մի քանի օր առաջ և մինչև
այս թուականը հանգանակուած նը-
ւերներուն գումարը 12.000 անդր-
լին սակին կանցնել: Անցողական կեր-
պով արժան է դիտել որ այս գու-
մարին պատկանելի մի մասը նոր-
Ջուղայէն սերած ազնիւ Հայոց նը-
ւերն է:

Երէկ Լոնտոնի թեմական ընդ-
հանուր եկեմական ժողովին ներ-
կայ լինելու պատահութիւն ունեցալ,
ժողովին կը նախագահէր Լոնտոնի
եպիսկոպոսը որու վերայիշեալ ժողո-
վին գրած համակրական նամակին
պարունակութիւնը նախորդ նամա-
կիս մէջ յիշեցի: Ժողովին լրանալէն
յետոյ, եպիսկոպոսին ներկայանալով
շնորհակալութիւն յարունցի իր հո-
գեշունչ նամակին համար որ թան-
դըրըրի արքեպիսկոպոսին գրա-
ծէն վար չէր մնար և իւր Գերա-
պատուութեան յայտնեցի որ իւր
խօսքերը ի դիտութիւն հայութեան
և ի միթիւրական նոյնին հրատա-
րակած էի այս սխեմաներուն մէջ:
յաւելցուցի նաեւ որ նոյնը ըրած եմ
միւս ճառարաններուն և բարձրաս-
տիճան նամակադիրներուն համար:
Իւր մասին ըրածիս համար գոհու-
նակութիւն յայտնեց և իւր պարզ
այլ գործնական ոճով աւելցուց թէ
ինք հայոց վրայ կատարուած վայ-
րադութիւնները կարգաւոր՝ աւելով
զիշերը քունը տարած չէ չիւնդճ
ժողովուրդ, ինչոճ ժողովուրդ ու ըսե-
լով: Ասոր վրայ իրեն բացատրեցի
թէ որչափ որ կըտուի թէ այս պիղծ

արարքն մոյհոսանդական պայթումի
բնաւորութիւն ունենալէ հետո և ու
կը վերադարձի գերմանական շեր-
քնման տակ գործող թիւք խառ-
նակընտրութեամբ մարմինի մը, այդ արար-
քն ունի նաև քրիստոնեայներու
զեմատիւթեան բնոյթ մը որ տեղա-
յին մոյհոսանդութենէ յառաջ կու-
գայ, եթէ ոչ, ինչպէս բացատրել
բռնի իսլամացումները, բազմակին-
ներու կողմէ բռնի կնառութիւննե-
րը, հայ կեանքներու ստաց-
ւածքի և մինչև անգամ իրենց
հագած հանգիստներու յափշտակու-
թիւնները և հազարի մը ուրիշ եղեռ-
ներն և տմարդի անգթութիւնները
զորո ոչ Մուհամմէտը, ոչ իւր յորի-
նած Ղուրանը շերտի և իւր յաջորդ-
ներէն ոչ մէկը կարգարացնեն, ոչ
այ մարդկային ունէ կրօնք և փիլի-
սոփայութիւն: Եւ միայն Հայերը չեն
որ թիւքներէն կը հայաժողով և
փախչու կարողները կը փախչին,
այլ այն Ասորիները որոնց լեզուն
Քրիստոսի լեզուն լինելուն և իրենց
Ս. Գրոց թարգմանութիւնը ամե-
նահին թարգմանութիւնը լինելուն
համար, իրենց թախանձանաց ի
պատասխան՝ «Բանդերպըրի Արք»
եպիսկոպոսին առաքելութիւնը: Եւ
նոնով իրենց կրօնական գիրքերը
կը տպագրեն և իրենց յաւ կերպով
խնամուած ուսմանը կը արուէին,
Այսօր Հայերը և Ասորիները կը
շարժուին, վաղը կարգը կուգայ
Ֆրանսերուն և Սուրիացիներուն եթէ
առ այժմ ասոնք մէկդի թողուած են:

Նոյեմբեր 15 երկուշաբթի օրուան
լոնտոնի մեծ թերթերը տեսութիւն
մը ընելով Mr. Arnold Toynbeeի
(Արնոլդ Թոյնբի) հրատարակած գրք-
քին վրայ որ Հայոց զէմ գործադրուած
խճագութեանց մինչև ցարգ ստաց-
ւած մանրամասնութիւնները կը պա-
րանակէ, աչքի զարնող կտորներ
անկէ առնելով հրատարակեցին. «
մանք խմբագրականներ ևս գրեցին,
իսկ քրիստոնեական կառավարութիւ-
նը այս խճագութեանց մասին իւր
արտաքին գործոց նախարար Սըր
Էտուարտ Կրէյի բերնով հսկանքնե-
րի սկիզբները Հասարակաց խորհրդ-
արանին մէջ այսպէս յայտարարեց.
There can be throughout the country
but one feeling of horror and indignation
(Ամբողջ երկրին մէջ զարհուրանքի
և ցասումի միահամուռ զգացում մը
միայն կրնայ ըլլալ):

Արդ՝ նայիք թէ երէկի (նոյ. 16ի)
Daily Graphic (Տէլի Կրաֆիք) պատ-
կերագրող օրաթերթը Սուլթանին
թիւք Բարլամէնթին մէջ արտասա-
նած ճառին առթով ինչ կը գրէ.

ամբարտաւանութիւնը, այն ստախոսու-
թիւնը եւ նոյն իսկ այն հայտնութիւնը
որ աշխարհը Պիլիքէն սպասելու սովոր
եղաւ, ճիշտ կ'պօղտէ արմազանգ կունե-
նայ: Եւ այս այնպիսի ատեն մը երբ իւ-
րաքանչիւր քաղաքակրթեայ ազգ. Հայոց
վրայ գործադրուած խճագութիւններու
մասին Mr. Arnold Toynbee ըրած յայտ-
նութիւններուն հետեւանօք անկարա-
գրելի սոսկում եւ գարշանք կ'զգայ: Ար-
նոլդը Թոյնբիին գերմանական ծիւծիւն
գալչելով պիտի ազդուած է: Երբ ազգ մը, որ
ժամանակին իւր վերահսկողութեան համար
կը պատուէր, անպաշտպան ժողովրդեան
մը կանոնաւորապէս ջարդման դրութեան
կը յետադառնայ, բաւական ապացոյց մը
կրնայէ թէ Թիւքը որ աստիճան կա-
տարելութեամբ ուսած է Պէլճիքայի դա-
սը: Բայց թող Սուլթանը ընաւ Քալիֆ
չենտարկուի այն սպազայի մասին որ
պատրաստուած է իրեն եւ իր ազգին հա-
մար: Քանի որ իրենք յանձն առին որ
Պերմանիոյ համար կատուի Թանկերու
զերք կատարեն, Պերմանիոյ ճակատա-
գրին բաղադրեց պիտի ըլլան անշուշտ:
Չը նայելով իւր այն բոլոր և la Berlin մե-
ծաբանութեան թէ Կ.պօլիս տանող ճամ-
բան անընդարձակ ի է եւ թէ Պէլճիքէն
մինչեւ իւր մայրաքաղաքը մեծ պողոտայ
մը բացուած է, Բարլամէնթի Պաղտատար
Թագաւորին համար արմակուած վճիռը՝
ՄԱՆԷ ՄԱՆԷ ԹԵԿԵԼ ՈՒ ՓԱՐՍԻՆ՝
նոյնպիսի ստուգութեամբ արտասանուած
է իրեն եւ Սուլթաններուն համար որչափ
Պաղտատարի Թագաւորութեան սպազա-
յին համար: Թիւքիոյ ապագան կրնար
տարբեր ըլլալ եթէ չեզոք մնար: Բայց
կեղծութեան Եւրոպիոյ պետութեանց հետ
իւր գլխակցութիւնը՝ անոնց վերջական
ողբալի կատարածին բաղադրեց կրնէ
զինքն Պերմանիոյն եւ Ասորիոյն օգ-
նութիւնը պէտք չէ յուսան թէ կրնան փախ-
չիլ այն դատաւարութեանը որ վերջ ի
վերջոյ պիտի հաստատուի աշխարհամասը
ոճրագործութեան մէջ իրենց վարժապե-
տութիւն ընդունելուն: Եւրոպացի Եւրո-
պային մէջ պղպիսի օնէ մէկու մը տեղ
չըլլանար ըլլալ, մանաւանդ Թիւքերուն,
որոնք Պերմանիոյն օգնելին այն արի-
նալից հոգեւարքին մէջ որով այդ պե-
տութիւնը աշխարհու պարմակեց:

(Եստուական լեզու)

Կ. ՅԱՍՏԵՆ

ՆԱԽԱԿ ԿԻՊՐՈՍԷՆ

Նիկոսիա, 13 նոյ. 1915

Տէր խմբագրապետ,

Հայ կամաւորական շարժման ի
նպատակներ անխնայ պրօպագանդը
յայտ գնահատելի և քաջալերական
է: Արտասահմանի հայութեան մէջ,
իւր գանդուած, ցեղային դիտակցու-
թեան և արարողականութեան առողջ
դատողութիւնը գրեթէ կը բացա-
կայի վանի փայլուն յայտնակներ,
յուն առթով, պահպանողական մա-
մուն անգամ: ասանց վերադարձու-
նելու ինչպիսիք, յեղափոխական հա-
շակելու չի վարանեցաւ: Սակայն, երբ
մասնաւորական յարգերը սկսան նորէն
ծայր տալ մեր զժողով հայրենիքին
մէջ, հայրական ազատամարտին գէմ
վայնասուններն ալ ծայր տալ սկսան:

(*) Մանչ, Աստուած քո թաղաւորու-
թիւնը համբոյ ու գանձիւն միջնացուց:
Թեկէլ, Կիւրթով Կառնեցար ու պակաս
զանաւոր: Փարէս, քո թաղաւորութիւն
նըդ բաժնեկցաւ և Մարոց ու Պարսից
արաւեցաւ:

Ասանց գէնքի և արիւնի, յոյս «բա-
րեկործարարութեամբ»: Ինչքանապար-
թեան և անկախութեան բաղձանք-
նիս ինչպէս կրնայ իրականանալ-
եթէ այս պատերազմներէն վերջ ա
Ասորիներուն կամ Քաղաքացիներուն
պէս «կրօնական ժողովուրդ չի հան-
գամանքով պիտի ապրինք, քառորդ
գարու յեղափոխական պանծալի և
պաշտելի մաքառումին անարժանե-
րունքը չպիտի յորջորջինք:

Ինչպէս լքել ցեղային ընդվզումի
և ըմբոստացման արդար ցասումը,
որ կ'օրով պիտի արտայայտուէր, և
անգամ մը ևս կարմիր արիւնով
պիտի ներկէր իր ծոցէն Սերոբներ
և Սեղանիկներ ձեռք ժողովուրդին
պապանակուն ինկելի օճախները:

Կոնի, անդադար կոնի քարոյե-
ցէք, պր. փորթագալեան, և ապա-
զայ երիտասարդութիւնը, ինչպէս
անցեալներ, միշտ երախտապարտ
պիտի մնայ ձեզի:

Յաջողութիւն:

Ռ. Թ.

ՌԻՒՍԵԹԻՐԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷ
ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Հոկտ. 16/29ին իգգիրէն վան
մեկնած է վանի նոր շրջանապետ
Ա. Տէրմէնը կողակների և կամա-
ւորների հետ միասին: Գաղթական
ների մեծ խումբեր կը պատրաստ-
էին վան մեկնելու համար:

— Թիֆլիսի կեդրոնական կամի-
տէի նախաձեռնութեամբ՝ հոկտ. 25/
7 նոյեմբերին Թիֆլիսի մէջ հայ փա-
խորտակների համար հաղաւտե-
ղենների հանգանակութիւն մը կա-
տարուած է:

Ինչպէս յայտարարած էինք
Արմէնիայի նախորդ թիւով, Կ.պօլսէն
25 Հոյեր, առհասարակ կիներ և
սղաններ, Ռուսմանիայի վրայով հա-
տած են Թիֆլիսի Տիկին Զապէլիսա,
յեանէ և Տիկին Զարգարեանէ զատ,
անոնց հետ կը գտնուին ի միջի այ-
լոց և Տիկին Վարդգէսը իր փոք-
րիկով և Տիկին Սարգիսը նոյնպէս
փոքրիկով: Ռուսէն Զարգարեանի
չորս մանչ զաւակներն ալ իրենց մօր
հետ կը գտնուին: այդ Զարգարեան
չորս եղբայրները իրենց ուսման մէջ
բաւալագէմ աղայներ լինելով, կը յու-
սանք թէ Ռուսահայերը, մասնաւոր-
ապէս ունեւորները, նկատի առնե-
լով անոնց ապագան, պիտի հետա-
քըքրուին անոնց կրթութեան խն-
քովը և պիտի ջանան Եւրոպայ կամ
այլուր գրկել զիրենք և ախպէս ու
պաղայ Հայաստանին համար ծաղիկ-
ներ մշակած լինելու հաճօքը պիտի
ունենան:

— փախտակներին օգնող Պետ-
րոգրայի Հայոց կոմիտէն 46.000
րուբլի յատկացուցած է 1550 որ-
բեր կերակրելու և անոնց ապաստա-
նարանները կոհաւորելու համար:

Նոյն կոմիտէն 17.000 րուբլի ևս
յատկացուցած է Բագուի մէջ գրա-
նուող փախտակներին տաք շո-
րեր գնելու համար:

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՐԱՆԿԸ
ԹԻՐԻՐԱԶՄԱՆԵՒ ԽԷՋ

Կովկասեան զօրաւանակէն հա-
ղորդուած հեռագիրներին նախընթաց
կացութեան մէջ մեծ փոփոխութիւն
մը չկայ: Երբեմն յառաջապահ ուս-
գորքեր կը հանդիպին քիւրա և
թիւք Զոհանների օրոնց հետ մաս-
նաւոր ընդհարումներ կունենան:

Էրզրումի մօտ Հասան Դաւա քա-
ղաքի և Քէօքրիքէյի գիւղի թիւք-
քական խանութներին և զօրախում-
բերի վրայ ուժերը նետած են ուս-
օգնաւորները:

Վանի լճին վրայ գտնուող աւաւտ-
կան մարտանաւերէ մին արակոծե-
ր է Թիւքերի գիրքերը Սեղանիկ
գիւղի երկրամասին մէջ:

Նոյ. 16ին արուած հեռագիր մը
կըսէ թէ սաղմահակապի մի քանի
մասերին մէջ գետի վրայ նստած ձիւնը
մինչև երեք արշընի կը հասնի:

ԹԻՐԻՐԱԶՄԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սոմանեան և Պաղտատարի լրագիր որ
հրատարակած է նոր օրէնք մը սրով կա-
ռավարութեան թշուարութեամբ է գերման
կառավարութեան հետ պայմանագիր մը
կնքել և միջին Թիւքքական ոսկի կան-
խաճարի համար: Սոմանեան չեղական
գտնել արտանուած է 6 միլիոնի գանձա-
տուած հանելու օրոնք առևտուրի մէջ
բռնի շրջաբերութիւն պիտի ունենան: Այդ
գանձատուածը Տէրմէնեան կողմէն վճա-
րելի են խաղաղութեան կնքուելէն մէկ
տարի յետոյ:

— Գորէնհակէն արուած հեռագիր մը
կրկնեցէ որ Պերմանիայի Վիլհելմ Կայսրը
Սոֆիա պիտի երթայ Ֆերմանեան թագա-
ւորի այցելութեան ուրիշ պիտի անցնի
Կ.պօլիս: Թիւքերը մեծ պատրաստու-
թիւններ կը տեսնեն եղբի իրեն յաղթու-
թիւն մը տեսնու համար իր Կ.պօլիս
մուտքը: Բայց զանազակցի մը մայրաքաղա-
քը երթալ յաղթութիւն մը չէ, Բնումի
մայրաքաղաքը մտնելն է քաջութիւնը:

— Մոզային նախկին նախարար ճէմալ
փաշան որ Սիրիա կը գտնուի այժմ, Կր-
ի թէ Արաբները իրեն հետ միացուցած
և ապստամբած է Թիւք կառավարութեան
դէմ: Թիւք կառավարութիւնը զօրավար
Փէրիթէֆ փաշան անոր դէմ կը գրկէ:

— Հոսմէն կը հաղորդեն նոյ. 20ին,
«Հեռագրեւէ աւելի ծանր լուրեր աշտեղ
կը հասնին արտաքին ապստամբութեան
մասին, Սիրիայի և Պաղտատարի մէջ»:

Ճէմալ փաշան արար և տիւրքի զիստ-
ւոր պետերին հետ համաձայնութեամբ կը
վարէ շարժումը: Գերի բռնեց Կ.պօլսէն
դրկուած թիւք և գերմանացի շատ մը
զաղանի զորավարներ: միւսներն ալ փա-
խան:

Ամբողջ արար ժողովուրդը հաճակի է
ճէմալ փաշան որ, ինչպէս յայտնի է,
անձնական կատարի Բնումի մէջ Լեւոն
փաշան: Թիւք կառավարութեան դէմ
ապստամբութիւնը հեռագրեւէ կը սարած-
ւի: Կարելի է այժմէն իսկ հաստատուի թէ
Թիւքքիայի ձեռքէն ելած է աշտահաւ
Սիրիան որ անանցելի արգելք մը պիտի
գանձայ երբ Պերմանիան Երզրումի վը-
րայ արշաւել ուզեն անկէ:

Անգլիայի նախարարացեալ Տ. Աս-
քուիդ, արտաքին գործերի նախա-
րար սրբ. Էտտարտ կրի, ապա մը-
թերքի նախարար Տ. Լոյտ Ճօրճ և
ժողային նախարար Տ. Պալֆուր
Լոնտոնէն փարիզ եկան և նոյնմբեր
17ին արտաքին գործերի նախարա-
րութեան պաշտօնատան մէջ խոր-
հրդակցական ժողով մ'ունեցան
Ֆրանսայի վարչապետ և արտաքին
գործերի նախարար Տ. Պրիանի, պա-
տերազմական նախարար զօրավար
կալիէնի, ժողային նախարար Էն.
Թափակալ Լաքադի և բանակին
ընդհանուր հրամանատար զօրավար
ժոֆրի Հեա:

Այս առաջին խորհրդակցութե-
նէն յետոյ մի քանի նիստեր ալ ու-
նեցան ուր կարեւոր որոշումներ տրե-
ւեցան և ծրագիրներ կազմուեցան
Սերպիայի օգնութեան և պատերազմի
վերջնական յաղթանակին համար:
Նոյ. 18ի երեկոյին փարիզէն վերա-
դարձան Լոնտոն: Առաջին անգամն
է որ միջազգային պատերազմական
յանձնախումբ մը կը կազմուի այս-
պէս որ ի հարկին իր նիստեր պի-
տի ունենայ որոնց պիտի մասնակցին
հաւանորէն նաև Ռուսիայի և իտա-
լիայի ներկայացուցիչներ:

ԸՆԴՈՒՅԵԱՑՆԵՐ ՄԵՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ
ՄԷՋ

Աստրեգերման մի քանի ընդժո-
վեայ դորիքիանուեր Միջերկրակա-
նի մէջ սպրդած լինելով, Գաշնակից-
ներ թողնալով նաեւ իրեն Գաշնակից
յանդպնած են: Ասոր վրայ Փրան-
սական և անգլիական նաւեր զգու-
շութիւններ ընել սկսած են. զաշնա-
կիցների մտրտանաւեր հետախու-
զութիւններ ընելով յաջողեցան այդ
ընդժովեայիներէ մի քանիսն զտնել և
ընկղմել:

Տ. ՏՐՆԻ ԳՕՇԷՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Տ. Տրնի Գօշէն Սայունիկէն մաս-
նաւոր կառավարող Աթէնք վերա-
դարձաւ նոյ. 23ին: Նոյնմբեր 25ի
երեկոյին արտասովոր նիստ մ'ունե-
ցաւ քաղաքապետական ժողովը իր-
ապարանքի մէջ ուր շքեղ ընդունե-
լութիւն մ'ունեալ Տ. Գօշէնի և հան-
գիտաւոր կերպով իրեն յանձնուեցաւ
Աթէնքի պատուաւոր քաղաքացիու-
թեան վկայականը: Անհուն քաղաքու-
թիւն փողոցները լցուած էր որոնք
Տ. Գօշէնի և Փրանսական զեական
Տ. Կիլիկիայի քաղաքապետական ա-
պարանքը երթեկեկած աստեն՝ Եկեց-
ցէ Տրնի Գօշէն, կեցցէ՝ Ֆրանսա
պաշտպաններով օգը կը թնդացնէին:
Տ. Գօշէն նոյ. 28ին մեկնեցաւ ըն-
դէն յունական Էլէֆէս յաժանաւով
և 25ին հասաւ Միսինա (իտալիա)
ուրկէ երկաթուղիով կը վերադառ-
նայ փարիզ:

Տ. Տրնի Գօշէն քաղաքական տե-
սակէտով գոհ եղած է իր առաքե-
լութեան հետեանքէն:

ՊԱՏԵՐԱԶԻՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլինի մէջ ժողովուրդը որ ուսեստե-
ղէնի թանկութենէ և զրամական տողնու-
պէ կը տատապի, սկսած է արդէն յազ-
ուի և խռովութիւններ հանել: Ետեով
Ֆրանսայի և յետոյ ալ Ռուսիայի յաղ-
թելու ծրագիրներն ու անցեալի խտառ-
ները ստատ եկան և գերման ժողովուրդը
կը տեսնէ որ 16 ամիս պատերազմելէ յե-
տոյ տակաւին վճռական յաղթութիւն
ձեռք չէ բերուած, այլ ընդհակառակը
Գերմանիան մաշուած և ուժասպառ զօր-
եւած է պատերազմի երկարաձգումէն, թէ՛
չափ մարդ կորսնցունելով և թէ՛ իր զրա-
մական և նիւթական ոյժեր սպառելով:
Իսկ Գաշնակիցներն ընդհակառակ օգտը-
ւած են ժամանակի երկարաձգումէն և
հետզհետէ աւելի ուժովցած՝ թէ՛ իրենց
զօրքերի թիւն ու ռազմամթերքը աւելցը-
նելով և թէ՛ երկար ատեն դիմանալու հա-
մար զրամական նոր ոյժեր զոյացնելով:

Յայտնի է որ Ռուսիա նոր զօրաբանակ-
ներ կը կազմէ որոնց չլիտի պակսին ռազ-
մամթերքը: Ֆրանսայի մէջ եղած ռազմա-
մթերքի պատրաստութիւնն ալ շատ աւե-
լի տակաւ կը դառնայ չիլ ատենէն քան
թէ սլոմեաներ: Եւ Լորտ Քիլնէր կիմա-
ցունէր վերջերս թէ բրիտանական բանակը,
որը « ինչո՞ք փոքրիկ զօրաբանակ մը » ան-
ւանած էր Վիլհէլմ կայսրը պատերազ-
մին սկիզբը, առաջիկայ մտրտ ամիսն մէջ
4 միլիոն մարդ պիտի ունենայ մարդուած
և շատ հանգիստաւորուած և ասկէ դատ՝
Անգլիան կարող պիտի լինի 6 միլիոն
Ռուս զօրքերի զէնք և պարէն տալ:

Արգարե Գերմանացիները յաջողած
ալ ժամ եկող մը բանալ իրենց համար Պալ-
քաններին մէջ. բայց Կ. պօլսի տանող եր-
կաթուղիները բանեցնելու վիճակի մէջ չեն
գիտ: Իրենց բանակէն շատ մը մարդեր
պակսեցան Մորաւի վրայ և չեն կարող
այդ պակսանքը ինքեւնել ասանց տկարա-
ցնելու միւս ռազմաճակատները: Սերպե-
րը դէպի Ալպանիայի և Մոնթենէգրոյ լիս-
ները նահանջելով մեկտեղ՝ կը շարունա-
կեն զեռ հիւսնալի զօրաւոր դիմադրութիւն
մը: Ֆրանսական և անգլիական զօրքերի
թիւը հեղհեղ կը ստատարանայ Սալոնի-
կի մէջ, Տարաւնէն ալ պայտարուած միա-
ցած է: Արեւելքի կողմը սպառացն յղի է
նոր անակնկալներով. իսկ աստրեգերմա-
նական միւս 3 ռազմաճակատներին վրայ
ալ Գերմանների յառաջխաղացման վերջա-
կեղը գրուած է արդէն և նահանջի նոր
գրուած մը սկսած են: Գուցէ բողոքներ զըս-
նալին թէ ներկայն Գերմանացիներին կը
պատկանի, բայց ապագայն ապահովարար
Գաշնակիցներինն է, ամէն ինչ կապացու-
ցանէ թէ տոնց կը պատկանի վերջնական
յաղթութիւնը:

Այժմ Ֆրանսացիները, ինչպէս և Անգ-
լիացիները, պէտք ունին Յունաստանի
կողմէն ապահով լինելու և հետզհետէ իրենց
զօրքեր աւելցնելու որովհետեւ հիմա ի-
րենցմէ քառապատիկ աւելի պոսկար զօլ-
քերի հետ է որ կռիւներ կուսենան և թէ-
պէտ, չնայելով այդ կացութեան, ընդհա-
նապէս յաղթող կը հանդիտանան, բայց
երբ Պալսար զօրքերին հետ մեկտեղ չու-
տով կորսնան միւսնալ և աստրեգերման
գերմանական ու թիւրքական զօրքերը,
որոնք այդ նպատակի կը ձգտին, կացու-
թիւնը կը փոխուի, ուստի այժմէն պէտք է
չուտով աւելցունել Գաշնակից զօրքերի
թիւը և ապահովել անոնց մարտական գոր-
ծունէութեան ապահովութիւնը Յունաստանի
կողմէն: Այդ նպատակով Անգլիացիներն
ու Ֆրանսացիները հետզհետէ անընդհատ
զօրք կրկնցունեն Սալոնիկ, իտալիան ալ

սկսած է միջամտել Պալքանեան կռուին իր
այժմեան Գաշնակիցների հետ մեկտեղ և
Ռուսիան ալ պատրաստուած է և չուանար
անշաղին զօրաբանակ մը գրկել Պալքանները:

Աթէնքէն նոյ. 24ին հաղորդուած պաշ-
տօնական զեկոյցի մը նայելով, յոյն կա-
ռավարութեան տուած վստահութիւններին
վրայ՝ անգլիական կառավարութիւնը թու-
լաւորեւ է Մալդաէն մեկնելը յունական
նաւերին որոնք ցորեն և ուրիշ վաճառք-
ներ բեռնուած էին. թոյլատրած է նոյն-
պէս թղթատարութեան Մալդաի նաւա-
պարհով զրիւնելու:

Գաշնակից տէրութիւնների Աթէնքի
զեռպանները նոր ծանուցադր մ'ալ տուին
յոյն կառավարութեան, բարեկամարար
խնդրելով որ հաստատուապէս և որոշուապէս
բացատրութիւններ տրուին Յունաստանի
մէջ իրենց զօրքերու ազատութեան վրայ,
որի սկզբունքը թէն ընդունուած է յոյն
կառավարութեան տուած պատասխանա-
գրին մէջ, բայց մանրամասնութիւնները
չեն հիշուած: Գաշնակիցները չեն պահան-
ջեր որ Յունաստան իրենց հետ մեկտեղ
կռուի ելնէ կեդրոնական կայսրութիւննե-
րին դէմ, բայց կը պահանջեն որ իրենք
Յունաստանի մի քանի որոշ կէտերին մէջ
պատերազմական գործողութիւնների հա-
մար կատարեալ ապահովութիւն ունենան,
ինչպէս երկաթուղիներն իրենք բանեցնեն
իրենց ուղած կերպով, խրամաւոր չինեն
ի հարկին, պատերազմական վարչութեամբ
յրաւաններին վրայ հակելու և ձերբակալելու,
Բշմամի ընդժովեայների պարէնաւորումը
և պատերազմական մարտախուսութիւնները
արգելելու իրաւունքներ ունենան և այլն:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Գերմանական և իր արքանեակներն Ե-
րզ աւատրեական և թիւրքական զեռպա-
ններն որոնք թէ՛ Էրանի մէջ զրգռութիւն
յառաջ ընել կայսրատէին, երբ տեսան թէ
ուսա զօրքեր կուգան այնտեղ անգործու-
թիւնը պահպանել, փութացին քաշուի
երթալ թէ՛ Էրանէն դէպի Պարսկաստանի
հարաւակողմը: Այժմ թէ՛ Էրանէն նոյ.
23ին տրուած հեռագիր մը կիմացնէ որ
թէ՛ Էրանէն դէպի հարաւային Պարսկաս-
տան և Հնդկաստան բանող հեռագրական
գիծը Գուսի ուղղութեան մէջ կարեր են
Գերմանները, բայց հետեւալ որ վերա-
հաստատուեւ է հեռագրական հաղորդակ-
ցութիւնը Գուսի հետ: Պաշտին տրուած
հեռագիր մը կիմացնէ որ Շիրակի անգ-
լիական հիւպատոսը ձերբակալուած է:

Գերման հիւպատոսը մի քանի հարիւր
զօրք և զինեալ սասիկաններ վարձեր է
որոնք զիջեցան յարձակեր են Համատան
քաղաքին վրայ ուր գտնուող պարսիկ կա-
զակները թէն չեն կրցած իրենցմէ շատ
բազմաթիւ թշնամիին դէմ պահպանել
իրենց դիրքերը, բայց բաւական մեծ կո-
րուստներ պատնասեր են թշնամիին որ
չէ կրցիր Համատան քաղաքէն ներս մտ-
նել: Ռուս և անգլիացի զազութիւնը չեն
զնառուած:

ՆԱՍՏԱԿԱՆՈՒՓ

Ֆրանսական բանակի կամաւոր
զինուոր Տ. Վահան Դամիանոսեանէն
կը խնդրուի իր հասցէն իմացնել
խմբադրութեան, իրեն վերաբերեալ
նամակի մը համար:

ԻՐ ՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ARMENIA
ԻՏԱԼԵՐԷՆ ԱՄՍՍԹԵՐԻ
Ստացանք Դորինոյ իտալերէն

Armenia adom/թերթի Բ. թիւը հե-
տեւալ բովանդակութեամբ.

Il grido di dolore dell' Armenia, di
Corrado Corradino. — La questione del
numero. — La tragedia armena: Ar-
menia turca, Armenia persa invasa dai
turchi, Armenia russa. — Una lettera
dell'on. Monti-Guarnieri. — L'Ospedale
poesia di Arsciagh Ciobanian. — La
sanzione tedesca di Doctor. — La sca-
denza di Berthe-Georges Gaulis. — Il
Quadrifoglio novella di Avediss Aharon-
ian. — Un desiderio di Hamid insod-
disfatto di Jules Bois. — Attraverso la
stampa: Una Polonia asiatica di Vico
Mantegazza; Un episodio della tragedia
armenia di Aldo Cassuto; Scherno atro-
ce di Carlo Monticelli. — Notizie sparse.
Illustrazioni: Arsciagh Ciobanian. —
Il leone del Daron e i suoi leoncini. —
Avediss Aharonian.

Այս Թերթի բաժնորդագրութեան համար
շատ սոժան զին մը նշանակուած է տա-
րածման նպատակով. իտալ խաի մէջ տա-
րեկան բաժնորդագրին է 2 ֆր. եւ 50
սանդիւ, իտալիան դուրս 3 ֆրանկ եւ
50 սանդիւ: Հասցէն է « Armenia ».

N° 73 Corso Regina Margherita
Torino (Italia):

Իտալերէն Armeniaի հրատարակութեան
ծեռնարկուած լինելով հայաձայնատ գա-
ղափարների ծաւալման նպատակով իտա-
լիայի մէջ, որ Հայերին նպատակաւոր Քա-
ռեակ Համանկումեան երկիրներէ մին
է եւ Արեւելոսն ինչորի կարգադրութեան
մէջ մեծ դեր ունի կատարել իր, յուսով
ենք որ բանիմաց եւ հայրենասէր Հայեր
կը փութան իրենց բաժնորդագրութեամբ
քաջալերել սոյն հրատարակութիւնը, իտա-
լերէն չլիացող Հայերն ալ բաժնորդա-
գրուելով կրնան նուիրել Թերթը իրենց
իտալացի բարեկամներին եւ ծանօթներին:
Սոյն ամսածերթի գործակալութիւնը
յանման առած է պատեղ Մարտիկ Հայերի-
տասարդաց Միութիւնը. ուստի բաժնոր-
դագրուիլ ուղղուել կրնան դիմել նաեւ
« Արմենիա » ի խմբագրութեան գրասե-
նեակը, « Երիտասարդաց Միութեան »
փարչութեան անդամներէն Տիար Եղիշ
Թորոսեանին:

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

Հայ մամուլը 15 տարուան մէջ (1894-
1908) Աշխատանքից Հ. Մ. Պատրիարք
Հայ Թերթերէ շատերի խմբագիրներին և
յոգուածագիրներին պատկերները գրուած
են սոյն գրքի մէջ. 1.25 (1.50):

Հ. Ա. Գոմարցեան. — ԲԱՌՎԻՐԻ
ԳԱՂՂԱՆ՝ ՀԱՅ. ՎԵՆԵՐԻՆ Բ. Ղադար.
1914. Գին 1 ֆր. 10 (1.20):

(Գրական փոքրադիր բառարան մ'է 710
երեւաներ բաղկացած, ամանագին և ֆրան-
սերէն գրեթէ բոլոր գործածական բառե-
րը պարունակող, վերջը գրուած է նաեւ
անկանոն բայերի խոնարհումը):

Հ. Ա. Գոմարցեան. — ԳՐԱՊԱՆԻ-
ԲԱՌԱՐՈՆ ՀԱՅ-ԳԱՂՂԱՆ. 1914:

Մանր տառերով ու մաքուր տպագրու-
թեամբ 360 երեսներ բաղկացած բառ-
գրքով մ'է որ 5.000ի շուրջ բառ կը պա-
րունակէ և վերջն ալ ընտանեկան կարգ մը
խօսակցութիւններ գրուած են, ֆրանսա-
կան բացատրութեան ոճերին ծանօթացու-
նելու համար) 1 ֆր. 05 (1.10):

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՐԵՂԻՐ
Մ ՓՈՐՔՈՒԹԱՆԿԱՆ
ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերէն Ցապրա՝ Բ. Փորթուպետի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi